

RESZELék

Akkoriban sokat csavarogtam. Felszedtem a járdáról a szétszórt üveggolyószilánkokat, apró fémpénzeket, csavarokat. Amikor már elég sok összegyűlt, totemeiket barkácsoltam belőlük. A szüleim nem örültek a szenvedélyemnek, elszívják előled a teret, vágják többször a fejemhez. Hiába engedtem végül az unszolásuknak, s ki-dobtam a kollekciót, kis idővel ismét az utcákon kapirgáltam. Amióta elköltöztem, magam mögött hagytam a gyűjtögető mániámat is. Úgy tűnik, volt valami erő a szülővárosomban, ami arra hajtott, mentsem meg a hulladékot. Talán a föld alatti nagy gázmennyiség, mely többször azzal fenyegetett, kitör és felrobbantja az egész környéket.

Egyik gyűjtögető utamon a szomszédos utcában lófráltam. A mély gödörben találtam meg a vascsövet. Akkora volt, mint a karom. Amikor hozzáértem, hideg, durva anyagként hatott rám. A rozsdás keserű szaga facsarta az orromat. Magasba emeltem a csövet, mint egy kardot, magasán a nap felé, majd lesújtottam vele a betonra. Újabb szikrát vet egy-egy emlékforgács. Elővillannak a hangok: az éles, a tompa, az érces.

Tavasszal munkaakciókat szerveztek az iskolánkban. Talicskában hordtuk a limlomot a méhtelepre. A lerakat a tört kezű Krisztus-szobor közelében volt, közvetlenül a csirkegyár után. Krisztus testét ezüstsínűre festették, úgy hatott, mintha nem is kőből, hanem fémből faragták volna ki. Akárhányszor osztálytársaimmal elhaladtunk mellette a jól megpakolt talicskával, hosszan néztem az ezüstösen csillogó alakot. Szinte ragyogott a tavaszi napfényben a szenvedésbe dermedt test.

Egyszer azt hittem, megvakulok a szobor körüli fényözöntől. Behunytam a szemem, mindig is félttem a vakságtól, hogy nem látok többé mást, csak a tartósított múltat az emlékezetem formalinjában. Az egyik osztálytársam rázott fel a gondolataimból: Mit szólsz, ha ellopnánk, mennyit adnának érte? Fogalmam sincs, de biztos többet ennél a kacatnál, amit most magunkkal cipelünk, válaszoltam. Ezt meg honnan veszed, netán üzleteltél már kegytárgyakkal? Nem, de gondolj bele, egy Krisztusért csak többet adnak, mint rozsdás csövekért, kopott fémdarabokért. Ja, feltéve, ha hisznek benne. Szerintem nem Isten miatt nyúlnának mélyebben a pénztárcába, hanem az emberalak végett, az mégiscsak vonzóbb a szedett-vedett szemétnél.

Vitánkat félbeszakította a méhtelep munkása, akit Kéménynek becéztünk, mert láncdohányos volt. Kásás hangon elmagyarázta, hogy a mérés után hol pakoljuk le a hulladékot, elpöccintette a csonkig szívott cigarettát, meggyújtott egy másik szálát, s visszahúzódt a bódéjába a tévé elé.

Miután lemérték a kupacunkat, Kémény útmutatását követve egy kisebb halomhoz szállítottuk, mely egészen hátul, szinte a telep végében helyezkedett el. Így útközben bőven akadt mit látnom. Hatalmas szeméthegek mindenütt. Emitt egy kopott bicikliváz, összegyűrődött sárhányókkal, amott behorpadt abroncsok, mosógépdobok, szanaszét szögek, girbe-görbe talicskakerekek, radiátorcsövek, autós alkatrészek, régi, használhatatlan disznópörkölkök és csupa olyan szerkezet, amit nem tudtam beazonosítani. Miután kiürítettük a talicskánkat, alaposan körbenéztem, néhány kacatot meg is ütöttem. Különösen egy nagy, talpas I betűre, illetve a római egyesre emlékeztető vasdarab hangja és alakja csábított magához. Amikor rácsaptam, olyan hangot adott ki, mint egy harang. Rideg volt a tapintása, meleg a hangzása. Nem is tévováztam sokat, beleraktam az üres talicskámba. Nem messze az I-vastól megpillantottam egy viszonylag ép talicskakereket. Rácsaptam egyet-kettőt a közelében heverő vékony, különböző hosszúságú csövekkel: kemény tűhangok verődtek vissza. Ment is a talicskába az iménti szerzemény mellé, a csövekkel együtt. Három csövet választottam, ez három hangszínt jelentett: a rozsdabarna hosszú cső magas frekvencián, tompán szólt, a vékonyabb, nála kisebb, rozsdamentes csőnek mélyebb volt a hangja, míg a legkisebb, a végeinél laposra formált, sérülésekkel teli cső metsző hangzást produkált. Most már csak egy vas autófelni hiányzott. Többet is megnéztem, ütöttem, de legtöbbször színtelenül szólaltak meg. Mígnem egy viszonylag jól megőrzött abroncsra esett a szemem, csupán néhány karcolás volt látható a külső részén a lyukak körül. Több helyen is ráütöttem a kéznél levő rudakkal, idegborzolóan és határozottan jajgatott, úgyhogy a talicskában landolt.

Az osztálytársaim kiröhögtek, tudták, hogy a hulladékért kapott pénzt én kacatokra fogom költeni, vagyis újabb hulladékkal térek haza. Nem érdekelt a gúnyolódásuk, alig vártam, hogy hazaérjek, s a fészemben kipakoljam a tárgyaimat. A fészert egyébként szerb nyelven, šupának hívtuk. Édesanyám szerb, s vele szerbül vagy kevert nyelven beszélek, szemben a magyar édesapámmal, akivel kizárólag magyarul, de ettől függetlenül apám is šupának hívta a fészert. És annak ellenére, hogy már nem élek szülővárosomban, a kettős nyelvi mozgás megmaradt bennem, s velem költözött a jelenlegi homogén környezetbe az a konfliktus is, amely a két nyelv satujába feszült.

A šupában előszedtem az összeguberált gyűjteményemet. Magam elé helyeztem az I-vasat, balra az abroncsot, jobbra a talicskakereket, mindegyiket karnyújtásnyi távolságra. Az I-vas elé rakosgattam a három csövet, először a leghosszabbat, majd a legkisebbet, végül a középső méretűt. Letérdeltem eléjük, hosszan néztem őket. Fokozatosan kialakult egy viszonyrendszer a hőséget termelő testem és a hideg tárgyak között. Beindult valamiféle anyagcsere. Munkáskesztyűt húztam a kezemre, melyet apám a kertészkedéshez használt. A vékony vászon lehetővé tette a tárgyak felületi vonásainak finom érzékelését. Megragadtam a legkisebb csövet, ráütöttem az I-vasra, szép, csengő hang töltötte be a šupát. Az abroncs idegesítően magas hangja következett, elég volt szinte csak megérinteni a csővel a legnagyobb, középső lyuk körül dudorodó körvonalat, máris belehasított a fülbe a reakció. A talicskakerék vékony, pontszerű hangjai új szint vittek az eddigiekbe. Örömmel püfföltem a vasakat, azért is vonultam a šupába, mert sejtettem, szüleimet örületbe kergetné a hangszer-telepem. Nem is mutattam meg nekik, egy zsákba rejtettem a tárgyaimat, majd a šupa sarkába dugtam, s letakartam egy barna, szakadt pokróccal. Semmi sem látzott belőlük a sötétben. Csak akkor vettem elő a vasakat, mikor a szüleim dolgozni mentek, s egyedül hagytak otthon. Így a vasak olyanok lettek számomra, mint az erotika: titokban gyönyörködtem bennük.

Néha egy-egy osztálytársamat beavattam a történetbe. Először kíváncsiskodva figyelték a tárgyak formáit, a hangokat, maguk is kipróbálták őket, ám hamar elunták az egészet, számukra ez csak értéktelen vacak volt. Leszámítva Darazsat, aki azonnal belelkesedett, s arra biztatott, szálljak be a zenekarába, ahol ő gitározik, barátja, Lópata pedig bendzsózik, már régóta együtt pöntyögnek. Köztük van a szomszédja is, Szike, akinek jó kis dobucca van, szülei garázsában próbálnak. Izgatott lettem, gondolkodás nélkül rávágtam az igent. Megbeszéltük, hogy miután a šupa nagyobb volt a garáznál, ott jobban elférünk,

s ezután nálam zenélünk. Megkértem a szomszédaimat, ne áruljanak be a szüleimnek, hogy mi zajlik a šupában. Egyedül a cefreszagú Csomor szomszédom bizonyult kemény diónak, ám egy sörrel őt is lekenyereztem, így gond nélkül zajonghattunk, míg szüleim dolgoztak.

Kóma lett a bandánk neve, s arra utalt, hogy egy tetszhalott állapotban lévő test folyamatainak a hangjait erősítjük fel, mindazt, amit nem lehet szabad füllel hallani. A hangzó végeredmény egyfajta növényyszerű elburjánzáshoz vezetett.

Pár hónap múlva különös élmény részegített meg a šupában. Miután kipróbáltam különböző ritmusokat, primitív dallamszerkezeteket, letettem a földre a csöveket. Percekig figyeltem a körülöttem lévő acélcsendet. A különböző formában heverő tárgyak összefüggő rendszert rajzoltak ki. Ez a látvány megbontott és többszintű teret mutatott. A fekvő abroncs viszonylagossá tette a vízszintest, akárcsak a megdöntött talicskakerék. Az I-vas pedig maga volt a szíve a tér metamorfózisainak, mert ha a szára tövénél fogtam, akkor I-betűt, illetve római egyest, ha pedig a szárait állítottam, akkor kövér H-betűt formáztam. Ám az is feltűnt, mintha dupla T-jelű vas lenne: akármelyik szárát tartottam fent vagy lent, mindig T-betűt mutatott, a különbség csupán annyi, hogy a törzs egyik szára nagyobb a másiknál. A változások számtalan szó kezdőbetűjét, számtalan nyelvet idéztek fel. Jól éreztem magam ebben a kis káoszban.

Naponta játszottam a hulladék-hangszereimen, szüleim munkaideje számomra egyenlő volt a bőrtönből való kiszabadulás érzésével. Közben egyre inkább éreztem, a vas olyan, mint a növény, csupa ösztönös és érzelmi rezgés. Ám nincs nyelve. Hogy ki tudja fejezni magát, ütni kell, hol finoman, hol erőteljesebben, attól függően, milyen hullámváltás érvényesül benne. Amikor megérintem a vasat, a meteoritok, a Föld magjának fájdalmát, vágását hallom. A bőröm alatt rejtőző részleteket. Mondat-reszeléket. Rá kell hangolódni, bizonygattam a zenekari társaimnak, akik azt hitték, begolyóztam, kezdem túlzásba vinni a dolgokat. Ha a vasnak érzelmei vannak, akkor csókold meg!, kiáltotta Darázs. Nyaljál be neki!, vihogott Lópata. Szike azonban együtt érzett velem, aki a bőrről állította ugyanazt. Ti meg dugjátok a fütykösötöket a húrjaitok közé!, vágunk vissza közös erővel. Lassan összecsiszolódtunk, a zene volt a mágnes, melyhez úgy tapadtunk, mint a reszelék. Azt hittük, semmi sem tud elszakítani minket egymástól. Míg ki nem tört a háború.

Orcsik Roland: költő, kritikus, szerkesztő. Legutóbbi kötete: *Mahler letöltve* (Kalligram, 2010). Szegeden él.